

**ANALIZA PRAWNA PRZEPISÓW
USTAWY Z DNIA 4 LUTEGO 1994 R.
O PRAWIE AUTORSKIM I PRAWACH POKREWNYCH
(DZ.U. 1994 NR 24 POZ. 83)
POD KĄTEM PROWADZENIA PROJEKTÓW DIGITALIZACYJNYCH**

**ART-IP-LAW
Dominika Urban**

maj 2014

SPIS TREŚCI:

Zakres analizy [wstęp].....	2
Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. 1994 Nr 2 poz. 83).....	3
1. Przedmiot prawa autorskiego.....	3
2. Podmiot prawa autorskiego.....	5
3. Treść prawa autorskiego.....	7
3.1. Autorskie prawa osobiste.....	7
3.2. Autorskie prawa majątkowe.....	8
3.3. Dozwolony użytek chronionych utworów.....	8
4. Czas trwania autorskich praw majątkowych.....	11
5. Przejście autorskich praw majątkowych.....	11
6. Ochrona wizerunku.....	15
Stosowanie przepisów prawa autorskiego a prowadzenie projektów digitalizacyjnych - wnioski i rekomendacje.....	16

Zakres analizy

Przedmiotem opracowania jest analiza prawna przepisów Ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. 1994 Nr 24 poz. 83), przeprowadzona pod kątem prowadzenia projektów digitalizacyjnych

Analiza odnosi się do regulacji wpływających na prowadzenie projektów digitalizacyjnych i dotyczy stosowania przepisów wskazanej powyżej ustawy. Ma na celu weryfikację zgodności założeń projektów z krajowymi regulacjami z zakresu prawa autorskiego, wskazując na najważniejsze obszary poruszone w ustawie oraz na zakres i sposób ich realizacji w projektach, z przedstawieniem odnośnych wniosków i rekomendacji oraz repliką na pojawiające się zapytania ze strony muzeów odnośnie stosowania prawa autorskiego.

Dokument swoim zakresem obejmuje poszczególne analizy przedmiotowe dotyczące m.in.:

- przedmiotowej i podmiotowej ochrony praw autorskich;
- autorskich praw osobistych;
- autorskich praw majątkowych, pól eksploatacji;
- domeny publicznej, dostępu do zasobów publicznych;
- dozwolonego użytku;
- utworów osieroconych;
- dóbr osobistych - ochrony wizerunku.

Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. 1994 Nr 24 poz. 83)

W polskim systemie prawnym brak jest odrębnego, kompleksowego unormowania problematyk związanych z digitalizacją. Digitalizacja muzealiów wiąże się jednak ściśle z przepisami z zakresu prawa autorskiego, zatem wskazując w ustawodawstwie polskim regulacje dotyczące powyższego tematu, należy niewątpliwie odnieść się do Ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. 1994 Nr 24 poz. 83).

1. Przedmiot prawa autorskiego

Ustawę otwierają przepisy precyzujące jej zakres przedmiotowy (rozdział 1. ustawy, art. 1-7). Zgodnie z nimi, przedmiotem prawa autorskiego będą obiekty, które można zakwalifikować do kategorii utworu. W rozumieniu ustawowym (art. 1 ust.1), za utwór uznamy każdy przejaw indywidualnej twórczości człowieka (działalności twórczej o indywidualnym charakterze, rozumianym jako oryginalność, piętno twórcy, znamiona odróżniające), ustalony (czyli zakomunikowany, uzewnętrzniiony, przejawiony osobom trzecim) w jakiegokolwiek, dowolnej formie. Przy czym znaczenia nie mają takie przesłanki jak wartość, przeznaczenie czy sposób wyrażenia.

Art. 1 ust. 2 zawiera przykładowe kategorie utworów. Zastosowanie zwrotu *w szczególności* wskazuje na otwartość powyższego katalogu (wyliczenie ma charakter jedynie przykładowy). Wedle tej egzemplifikacji, przedmiotem prawa autorskiego są m.in. utwory:

- wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi (literackie, publicystyczne, naukowe, kartograficzne oraz programy komputerowe);
- plastyczne;
- fotograficzne;
- lutnicze;
- wzornictwa przemysłowego;
- architektoniczne, architektoniczno-urbanistyczne i urbanistyczne;
- muzyczne i słowno-muzyczne;
- sceniczne, sceniczno-muzyczne, choreograficzne i pantomimiczne; audiowizualne (w tym filmowe).

Ustawa wyodrębnia także specyficzne kategorie dóbr chronionych prawem autorskim (ochrona na zasadach szczególnych). Do takich szczególnych rodzajów utworów, dla których przewidziane zostały odrębne, szczegółowe regulacje należą:

- utwory audiowizualne (wyodrębniony rozdział ustawy - rozdział 6.);
- programy komputerowe (wyodrębniony rozdział ustawy - rozdział 7.);
- bazy danych (spełniające cechy utworów);
- utwory architektoniczne i architektoniczno-urbanistyczne.

Zbiory, antologie, wybory lub bazy danych zostaną uznane za przedmiot prawa autorskiego, jeżeli spełniają cechy utworu (art. 3). Istotnym kryterium będzie twórczy charakter doboru, układu lub zestawienia. Mogą one zawierać niechronione materiały, a mimo to być chronione na gruncie prawa autorskiego jako całość. Ochronie podlega struktura, forma, a nie treść (dane).

Art. 2 ustawy wyodrębnia kategorię utworu zależnego, stanowiącego opracowanie utworu pierwotnego. W myśl tego przepisu opracowanie cudzego utworu (w szczególności należy za takie uznać tłumaczenie, przeróbkę, adaptację) jest przedmiotem prawa autorskiego bez uszczerbku dla prawa do utworu pierwotnego. Rozporządzanie i korzystanie z opracowania zależy od zezwolenia twórcy utworu pierwotnego (prawo zależne), chyba że autorskie prawa majątkowe do utworu pierwotnego wygasły. W przypadku baz danych spełniających cechy utworu, zezwolenie twórcy jest konieczne także na sporządzenie opracowania. Twórca utworu pierwotnego może cofnąć zezwolenie, jeżeli w ciągu pięciu lat od jego udzielenia opracowanie nie zostało rozpowszechnione. W tej sytuacji wypłacone twórcy wynagrodzenie nie będzie podlegało zwrotowi. W przypadku opracowań niezbędne jest zamieszczenie na ich egzemplarzach informacji o twórcy oraz tytule utworu pierwotnego. Natomiast odrębną od opracowania kategorię stanowi utwór, który powstał w wyniku inspiracji cudzym utworem. W sytuacji, gdy mamy do czynienia z utworem inspirowanym, nie są brane pod uwagę prawa autorskie do utworu pierwotnego - inspiracja, w przeciwieństwie do opracowania, jest zatem utworem niezależnym.

W świetle art. 4, w ramach którego enumeratywnie wymienione zostały wyłączenia spod przedmiotowego zakresu ochrony prawnoautorskiej, przedmiotu prawa autorskiego nie stanowią:

- akty normatywne lub ich urzędowe projekty;
- urzędowe dokumenty,
- materiały, znaki, symbole;

- opublikowane opisy patentowe lub ochronne;
- proste informacje prasowe.

Jest to zamknięty, nie podlegający rozszerzeniu katalog.

Ochroną nie są objęte także odkrycia, idee, procedury, metody i zasady działania, oraz koncepcje matematyczne (art. 2 ust. 2¹). Prawo autorskie nie chroni bowiem samego pomysłu, ale dopiero jego rezultat, odzwierciedlenie (pomysł musi przybrać postać, formę wyrazu). Chroniony jest zatem jedynie sposób wyrażenia, forma zewnętrzna - prawo autorskie nie chroni treści.

Co ważne, ustawa wskazuje na nierejestacyjny charakter ochrony prawem autorskim (art. 2 ust.). Przysługuje ona w sposób automatyczny, z mocy samego prawa (*ex lege*), niezależnie od spełnienia jakichkolwiek formalności. Powstaje w chwili ustalenia utworu (art. 2 ust. 3), co oznacza, że utwór jest przedmiotem prawa autorskiego już od chwili ustalenia (zakomunikowania osobie trzeciej) - nie musi posiadać zmaterializowanej, trwałej postaci (może być nieutrwalony bądź mieć nieukończoną postać).

2. Podmiot prawa autorskiego

W rozdziale 2. ustawy (art. 8-15a) uregulowany został podmiotowy zakres prawa autorskiego. Co do zasady, prawo autorskie przysługuje twórcy (art. 8 ust. 1). Definiując utwór, mówimy zawsze o twórczej działalności człowieka. Podmiotem praw autorskich może być tylko i wyłącznie człowiek, osoba fizyczna (dodatkową przesłanką uznania za utwór jest zatem także czynnik ludzki). Ustawa wprowadza domniemanie, wedle którego twórcą jest osoba, której nazwisko uwidoczniono na fizycznych nośnikach utworu, bądź też której autorstwo podano do publicznej wiadomości w związku z rozpowszechnianiem utworu (art. 8 ust. 2). W przypadku autorskich praw majątkowych wyróżniamy podmiotowość pierwotną i wtórną. Poza pierwotnie uprawnionym twórcą (ustawa określa szczególne sytuacje, w których podmiotowość pierwotna należy do podmiotu innego niż twórca), a w przypadku utworów współautorskich - współtwórcą, z tytułu autorskich praw majątkowych uprawnione mogą być także podmioty, które nabyły owe prawa na drodze pochodnej. Należą do nich: spadkobierca, nabywca na drodze umownej, pracodawca oraz zlecający (wydawca lub producent).

Stosownie do regulacji zawartych w art. 9, współtwórcom prawo autorskie przysługuje wspólnie, co oznacza że każdemu ze współautorów prawa osobiste i majątkowe do utworu przysługują w takim samym stopniu, w równych częściach (domniemanie równej wielkości udziałów). Jeżeli jednak któryś ze współtwórców uważa, że wkłady pracy są

nieproporcjonalne, pozostaje droga sądowa (sąd określa wielkości udziałów na podstawie wkładów pracy twórczej). Aby korzystać z utworu współautorskiego (a więc wykonywać przysługujące podmiotom autorskie prawa majątkowe), potrzebna jest zgoda wszystkich pozostałych współtwórców, chyba że wykorzystanie następuje jedynie w stosunku do swojej części utworu, mającej samodzielne znaczenie. W razie braku zgody/porozumienia ponownie pozostaje jedynie droga sądowa (sąd orzeka biorąc pod uwagę interesy wszystkich współtwórców).

Ustawa wprowadza podmiotowe rozróżnienie utworów, wyodrębniając kategorię utworu łącznego (art. 10) oraz utworu zbiorowego (art. 11). Gdy twórcy połączyli swoje odrębne utwory celem wspólnego rozpowszechniania, każdy z nich może żądać od pozostałych twórców udzielenia zezwolenia na rozpowszechnianie tak powstałej całości, chyba że istnieje słuszna podstawa odmowy, a umowa nie stanowi inaczej. Do utworów łącznych stosuje się odpowiednio przepisy art. 9 ust. 2-4 o współautorstwie. Natomiast autorskie prawa majątkowe do utworu zbiorowego (np. encyklopedie, publikacje periodyczne, słowniki, roczniki, kalendarze, księgi pamiątkowe, systemy, komentarze, telegazeta, dzienniki telewizyjne, programy publicystyczne, zapisane techniką cyfrową dzieła multimedialne) przysługują producentowi lub wydawcy, zaś do poszczególnych części składowych, mających samodzielne znaczenie - ich twórcom. Ponadto domniemywa się, że producentowi lub wydawcy przysługuje prawo do tytułu oraz (analogicznie do domniemania dotyczącego twórcy) że producentem lub wydawcą jest osoba, której nazwisko lub nazwę uwidoczono na fizycznych nośnikach utworu, bądź też podano do publicznej wiadomości w związku z rozpowszechnianiem utworu (art. 15).

Ustawa stanowi, że w przypadku utworów stworzonych przez pracownika (kategoria utworu pracowniczego - art. 12) w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy, pracodawca nabywa autorskie prawa majątkowe do utworu z chwilą jego przyjęcia (nabycie pochodne) oraz w granicach wynikających z celu umowy o pracę oraz zgodnego zamiaru stron.

Szczególną kategorią utworów pracowniczych są utwory naukowe (art. 14), co do których instytucji naukowej przysługuje pierwszeństwo opublikowania. Pierwszeństwo wygasa, gdy w ciągu 6 miesięcy od dostarczenia utworu nie zawarto z twórcą umowy o wydanie utworu lub gdy w okresie 2 lat od daty jego przyjęcia utwór nie został opublikowany. Twórcy przysługuje prawo do wynagrodzenia. Instytucja naukowa może jednak, bez odrębnego wynagrodzenia, korzystać z materiału naukowego zawartego w utworze oraz

udostępniać ten utwór osobom trzecim (jeżeli wynika to z uzgodnionego przeznaczenia utworu lub zostało postanowione w umowie).

Prawo autorskie do pracy dyplomowej studenta przysługuje jej twórcy. Uczelni przysługuje jedynie pierwszeństwo opublikowania, z tym zastrzeżeniem, że gdy uczelnia nie opublikowała pracy dyplomowej w ciągu 6 miesięcy od jej obrony, student może ją opublikować, chyba że praca dyplomowa jest częścią utworu zbiorowego.

3. Treść prawa autorskiego

Kolejny rozdział ustawy (rozdział 3., art. 16-35) zawiera przepisy odnoszące się do treści prawa autorskiego. Regulacja przyjmuje dualistyczną konstrukcję prawa autorskiego, obejmującą swoim zakresem płaszczyznę ekonomicznej eksploatacji oraz płaszczyznę pozaekonomiczną, w związku z którą wyróżniamy prawa majątkowe i osobiste. Kategorie te mają w stosunku do siebie przeciwstawny charakter.

3.1. Autorskie prawa osobiste

Autorskie prawa osobiste stanowią wyraz osobistej, nierozdzielnej więzi psychicznej twórcy z utworem. Cechuje je nieograniczony w czasie zakres stosowania (obowiązują bezterminowo). Nie podlegają zbyciu (nie mogą być zatem przedmiotem obrotu) ani zrzeczeniu się. W związku z tym nawet przeniesienie całości praw majątkowych nie spowoduje definitywnego zerwania więzi istniejącej pomiędzy dziełem a jego autorem (art. 49 ust. 2). Zgodnie z art. 16, obejmują one m.in. prawo do:

- **autorstwa utworu** (żądania przez twórcę od osób trzecich uznania autorstwa utworu, w związku z czym należy zawsze prawidłowo oznaczyć autorstwo, podając informację o twórcy lub wszystkich współtwórcach);
- **oznaczenia utworu** (równoznacznego z możliwością sygnowania dzieła w wybrany przez siebie sposób - swoim nazwiskiem lub pseudonimem albo udostępnienia go anonimowo);
- **nienaruszalności treści i formy, zachowania integralności utworu** (tożsamego z zakazem czynienia zmian w stosunku do utworu poddawanego digitalizacji - powinien on być udostępniony w postaci ustalonej przez twórcę; w orzecznictwie i doktrynie za naruszenie integralności uważa się m.in. wprowadzenie nowych elementów, pominięcie niektórych fragmentów, opatrzenie nowym tytułem);

- **rzetelnego wykorzystania utworu** (dotyczy to m.in. kontekstu i okoliczności, w jakich utwór jest prezentowany);
- **decydowania o pierwszym udostępnieniu publiczności** (w przypadku utworów, które nie były nigdy rozpowszechnione przed ich digitalizacją);
- **nadzoru nad sposobem korzystania z utworu.**

3.2. Autorskie prawa majątkowe

Autorskie prawa majątkowe są zbywalne i obowiązują przez określony ustawą okres czasu. Zgodnie z art. 17 zapewniają one ograniczone w czasie, wyłączone prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji oraz do pobierania za takowe korzystanie wynagrodzenia. W związku z tym, że w ramach praw majątkowych uprawnionemu przysługuje prawo do rozporządzania utworem, mogą one stanowić przedmiot obrotu. Do odrębnych pól eksploatacji, tożsamy z zakresem korzystania z utworu (stanowiących poszczególne sposoby, w jakie można z utworu korzystać), zalicza się m.in. (art. 50):

- **w zakresie utrwalania i zwielokrotniania utworu** - wytwarzanie określoną techniką egzemplarzy utworu, w tym techniką drukarską, reprograficzną, zapisu magnetycznego oraz techniką cyfrową;
- **w zakresie obrotu oryginałem albo egzemplarzami, na których utwór utrwalono** - wprowadzenie do obrotu, użyczenie lub najem oryginału albo egzemplarzy;
- **w zakresie rozpowszechniania utworu w inny sposób** - publiczne wykonanie, wystawienie, wyświetlenie, odtworzenie oraz nadawanie i reemitowanie, a także publiczne udostępnianie utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym (udostępnianie on-line).

3.3. Dozwolony użytek chronionych utworów

Kontynuując temat autorskich praw majątkowych, ustawa konstryuuje instytucję tzw. dozwolonego użytku chronionych utworów, której istotę stanowi możliwość korzystania z utworu bez zezwolenia twórcy, w granicach określonych stosownymi artykułami ustawy (art. 23-25). Warunkiem koniecznym jest jednak zamieszczenie informacji o twórcy (imię i nazwisko) oraz źródle utworu, z którego się korzysta, czyli niezmiennie respektowanie praw

osobistych (art. 34). Dozwolony użytek nie może także naruszać normalnego korzystania z utworu lub godzić w słusne interesy twórcy (art. 35). Co do zasady, twórcy nie przysługuje w takiej sytuacji prawo do wynagrodzenia. Ustawa rozróżnia dozwolony użytek osobisty (prywatny) oraz publiczny.

Własny użytek osobisty (użytek niekomercyjny, nie wiążący się z osiągnięciem korzyści materialnych - art. 23) obejmuje nieodpłatne korzystanie bez zezwolenia twórcy z pojedynczych egzemplarzy utworów już rozpowszechnionych przez krąg osób pozostających w osobistym związku (w szczególności pokrewieństwa, powinowactwa lub stosunku towarzyskiego). Dozwolony użytek osobisty nie dotyczy budowania według cudzego utworu architektonicznego lub architektoniczno-urbanistycznego, korzystania z elektronicznych baz danych (chyba że dotyczy ono własnego użytku naukowego niezwiązanego z celem zarobkowym) oraz korzystania z programów komputerowych.

W ramach dozwolonego użytku publicznego w ustawie wyodrębnione zostały m.in. następujące postaci korzystania:

- **prawo cytatu** - art. 29;

W utworach stanowiących samoistną całość wolno przytaczać urywki rozpowszechnionych utworów lub drobne utwory w całości. Przytoczenie musi być jednak uzasadnione wyjaśnieniem, analizą krytyczną, nauczaniem lub prawami gatunku twórczości (np. karykatura, parodia, pastisz, kabaret). Ponadto w celach dydaktycznych i naukowych wolno zamieszczać rozpowszechnione drobne utwory lub fragmenty większych utworów w podręcznikach, wypisach, antologiach (za wynagrodzeniem dla twórcy). Wolno także przytaczać w sprawozdaniach o aktualnych wydarzeniach utwory udostępnione podczas tych wydarzeń, jednakże tylko dla celów informacyjnych.

- **prawo przedruku** - art. 25;

Obejmuje rozpowszechnianie w celach informacyjnych w prasie, radiu, telewizji oraz przez Internet. Dotyczy:

- już rozpowszechnionych: sprawozdań o aktualnych wydarzeniach, aktualnych artykułów na tematy polityczne, gospodarcze lub religijne, chyba że zostało wyraźnie zastrzeżone, że ich dalsze rozpowszechnianie jest zabronione oraz aktualnych wypowiedzi i fotografii reporterskich;
- krótkich wyciągów ze sprawozdań i artykułów,
- przeglądów publikacji i utworów rozpowszechnionych,

- mów wygłoszonych na publicznych zebraniach i rozprawach (nie upoważnia to jednak do publikacji zbiorów mów jednej osoby),
- krótkich streszczeń rozpowszechnionych utworów.

- **specjalne uprawnienia dla:**

- **szkół, bibliotek i archiwów** - art. 28,
- **instytucji naukowych i oświatowych** - art. 27,
- **ośrodków informacji lub dokumentacji** - art. 30;

- **użytek w ramach ceremonii religijnych, imprez szkolnych i akademickich oraz oficjalnych uroczystości państwowych** (z wyłączeniem imprez reklamowych, promocyjnych i wyborczych) - art. 31;

Dotyczy utworów już wcześniej publicznie rozpowszechnionych i obejmuje użytek ściśle niekomercyjny.

- **publiczne wystawianie utworów plastycznych w celach niekomercyjnych przez właściciela egzemplarza utworu** - art. 32 ust. 1;

Obejmuje wyłącznie kategorię utworów plastycznych, co więcej, dotyczy jedynie właścicieli egzemplarza utworu (nie wystarczy być posiadaczem, trzeba dysponować prawem własności). Pozwala na rozpowszechnianie jedynie w celach niekomercyjnych.

- **możliwość rozpowszechniania** - art. 33:

- **utworów wystawionych na stałe w przestrzeni publicznej** (na ogólnie dostępnych drogach, ulicach, placach lub ogrodach),
- **utworów wystawionych w publicznie dostępnych zbiorach** (w tym w galeriach, muzeach, salach wystawowych),

Dotyczy tylko wskazanych obszarów - utwory mogą być zamieszczone w katalogach i wydawnictwach publikowanych dla promocji tych utworów, a także w ramach aktualnych sprawozdań prasowych i telewizyjnych. Pozwala na rozpowszechnianie jedynie dla celów informacyjnych.

- **opublikowanych utworów plastycznych i fotograficznych.**

Dotyczy tzw. utworów osieroconych - utworów w stosunku do których utrudnione jest uzyskanie zezwolenia na korzystanie z nich, gdyż nawiązanie porozumienia z twórcą

napotyka trudne do przezwyciężenia przeszkody. Ogranicza się do rozpowszechniania w encyklopediach i atlasach. Twórcy przysługuje w tej sytuacji prawo do wynagrodzenia.

4. Czas trwania autorskich praw majątkowych

Rozdział 4. ustawy (art. 36-40) reguluje czas trwania autorskich praw majątkowych. Ustawowy okres obowiązywania praw majątkowych obejmuje 70 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, od:

- śmierci twórcy lub ostatniego ze współtwórców (w przypadku utworów współautorskich);
- daty pierwszego rozpowszechnienia utworu (gdy autor nie jest znany);
- daty rozpowszechnienia lub ustalenia utworu (gdy prawa przysługują z mocy ustawy osobie innej niż twórca).

Po upływie wskazanego okresu autorskie prawa majątkowe wygasają.

W związku z powyższym, oceniając czy dany utwór zakwalifikowany zostanie w poczet domeny publicznej, w pierwszej kolejności ustalić należy czy twórca bądź ostatni ze współtwórców nadal żyje. Jeżeli zmarł, następnie sprecyzowania wymaga także rok, w którym nastąpiła śmierć. Gdy od wskazanej daty upłynęło 70 lat, można legalnie i swobodnie, w dowolny sposób korzystać z takiego utworu na wszystkich polach eksploatacji.

Z czasem trwania autorskich praw majątkowych wiąże się nierozzerwalnie kategoria domeny publicznej. W skład domeny publicznej wchodzi utworów, co do których autorskie prawa majątkowe:

- wygasły (upłynął przewidziany ustawą okres obowiązywania ochrony)

lub też

- nie powstały z mocy prawa (nie były w ogóle ochroną prawnautorską objęte) - wspomniane wyłączenia z art. 4.

Z utworów tych można korzystać bez ograniczeń (zarówno do celów niekomercyjnych i komercyjnych), w tym można je poddawać procesowi digitalizacji i udostępniać w Internecie, pamiętając jednak o respektowaniu autorskich praw osobistych (podanie autorstwa).

5. Przejście autorskich praw majątkowych

Przejęcie autorskich praw majątkowych reguluje rozdział 5. ustawy (art. 41-68). Zgodnie z art. 41 autorskie prawa majątkowe mogą przejść na inne osoby w dwojaki sposób:

- poprzez dziedziczenie;
- na podstawie umowy.

Spadkobierca, jako następca prawny (nabywca w drodze dziedziczenia), staje się podmiotem autorskich praw majątkowych, z tytułu których uprawniony był wcześniej spadkodawca. Zmiana podmiotu uprawnionego nastąpić może również w drodze umownej, na podstawie umowy o przeniesienie autorskich praw majątkowych bądź umowy o korzystanie z utworu (tzw. umowy licencyjnej) - także jako element umowy sprzedaży, darowizny, umowy o dzieło czy umowy o pracę.

Co istotne, nabycie materialnego egzemplarza utworu w drodze dziedziczenia lub umowy (darowizny bądź sprzedaży), przekazanie fizycznych obiektów innemu podmiotowi przez ich właściciela, czyli przeniesienie własności egzemplarzy utworów, nie spowoduje automatycznego przejścia autorskich praw majątkowych do tych obiektów, chyba że dana umowa stanowi inaczej (art. 52 ust. 1). Odpowiednio, przejście autorskich praw majątkowych nie spowoduje przeniesienia na nabywcę własności egzemplarza utworu (art. 52 ust. 2). Twórca, wyzbywając się prawa własności, zachowuje pełnię praw autorskich. Tym samym nabycie określonego dzieła nie daje nowemu właścicielowi prawa do swobodnego korzystania i rozporządzania tym dziełem.

Prawo autorskie wprowadza szereg szczegółowych zasad kontraktowania, uwzględniających specyfikę obrotu, którego zakres przedmiotowy dotyczy kategorii utworu. Wśród nich znajdują się przepisy wprowadzające istotne ograniczenia w swobodzie kształtowania treści umów (zawartej w art. 353¹ Kodeksu cywilnego), w tym także przepisy względnie obowiązujące (możliwe, lecz niekonieczne, do zawarcia w umowie). Ustawa przewiduje następujące ograniczenia kodeksowej zasady swobody umów:

- **Forma umowy.**

Dla umowy przenoszącej autorskie prawa majątkowe oraz umowy licencyjnej wyłącznej wymagane jest zachowanie formy pisemnej pod rygorem nieważności (art. 53 i art. 67 ust. 5). Forma pisemna jest zatem wymogiem bezwzględny. Umowa zawarta w formie ustnej, przybierze postać jedynie licencji niewyłącznej (umowy o korzystanie z utworu nie ograniczającej udzielenia przez twórcę upoważnienia innym osobom do korzystania z utworu na tym samym polu eksploatacji - art. 67 ust. 2), nastąpi zatem konwersja umowy. Wszelkie ustne ustalenia dotyczące przeniesienia praw autorskich będą nieważne. Natomiast umowy

licencyjne niewyłączna mogą być zawierane w dowolnej formie (rygor pisemności nie dotyczy tego rodzaju umów).

- **Zasada specyfikacji w umowie pól eksploatacji.**

W ramach umowy prawnoautorskiej, konieczne jest wskazanie zakresu wykorzystania przeniesionego/udzielonego prawa, czyli określenie poszczególnych pól eksploatacji. O czym też należy pamiętać, umowa obejmuje pola eksploatacji wyraźnie w niej wymienione (art. 41 ust. 2). Nieskuteczne są zapisy o przeniesieniu całości praw, na wszystkich polach eksploatacji (sformułowania „całość praw autorskich” lub „wszystkie prawa autorskie” pozostaną bezskuteczne). Trzeba wyraźnie wskazać, opisać sposób korzystania z utworu.

- **Zakaz obejmowania umową pól eksploatacji nieznanymi w chwili zawarcia umowy.**

Zgodnie z art. 41 ust. 4, umowa dotyczyć może tylko pól eksploatacji znanych w chwili jej zawarcia.

- **Ograniczenia dotyczące utworów przyszłych.**

W myśl art. 41 ust. 3, niedopuszczalne jest zawieranie umów obejmujących wszystkie utwory lub wszystkie utwory określonego rodzaju tego samego twórcy mające powstać w przyszłości. W części dotyczącej tych utworów umowa jest nieważna. Przepis ten jednak nie zakazuje zawierania umów w zakresie przyszłej twórczości. Należy wnioskować, że istnieje możliwość zawarcia umowy dotyczącej konkretnego utworu/utworów, które mają dopiero powstać.

- **Regulacje dotyczące wynagrodzenia (art. 43-45, 47, 48).**

Przeniesienie autorskich praw majątkowych wiąże się z osiągnięciem korzyści finansowych, chyba że z umowy wynika, iż następuje ono nieodpłatnie (art. 43 ust. 1). Co do zasady, właścicielowi autorskich praw majątkowych, w związku z ich przeniesieniem/udzieleniem licencji, przysługuje wynagrodzenie, odrębne za korzystanie z utworu na każdym odrębnym polu eksploatacji (art. 45). Jeżeli w umowie nie określono wysokości wynagrodzenia, określa się je z uwzględnieniem zakresu udzielonego prawa oraz korzyści wynikających z korzystania z utworu (art. 43 ust. 2). W razie, gdy zachodzi rażąca dysproporcja między wynagrodzeniem twórcy a korzyściami nabywcy/licencjobiorecy praw majątkowych, twórca może żądać

stosownego podwyższenia wynagrodzenia przez sąd (dodatkowe szczegółowe regulacje dotyczące wynagrodzenia twórcy - art. 47 i 48).

Przejęcie autorskich praw majątkowych na podstawie umowy przybrać może postać umowy o przeniesienie autorskich praw majątkowych bądź umowy o okresowe korzystanie z utworu (udzielenie licencji - wyłącznej bądź niewyłącznej). W zakresie powyższych rodzajów umów ustawa wprowadza następujące regulacje:

- **Umowa o przeniesienie praw.**

Umowa zobowiązująca do przeniesienia autorskich praw majątkowych przenosi na nabywcę, z chwilą przyjęcia przez niego utworu, prawo do wyłącznego korzystania z utworu na określonych w niej polach eksploatacji, chyba że postanowiono inaczej. W braku wyraźnego postanowienia o przeniesieniu prawa, domniemywa się, że twórca udzielił licencji (art. 65). Trzeba określić wprost, że przedmiotem umowy jest definitywny transfer (przejęcie) praw, ponieważ w przypadku wątpliwości dotyczących zakresu umowy, rozstrzygnięcie nastąpi na korzyść licencji. Autorskie prawa majątkowe mogą zostać przeniesione w całości (gdy wskazane zostaną wszystkie możliwe w danym momencie sposoby korzystania z utworu) lub w części, na wybranych polach eksploatacji (przeniesienie dotyczy jedynie konkretnych uprawnień).

- **Umowa o korzystanie z utworu (umowa licencyjna).**

Umowa licencyjna stanowi upoważnienie, zezwolenie podmiotu uprawnionego z tytułu autorskich praw majątkowych na okresowe korzystanie z utworu, na wskazanych polach eksploatacji. W umowie następuje określenie zakresu, miejsca oraz czasu korzystania. Co do zasady, uprawnia ona do korzystania z utworu w okresie pięciu lat na terytorium państwa, w którym licencjobiorca ma swoją siedzibę. Po upływie powyższego terminu, prawo uzyskane na podstawie umowy licencyjnej wygasa. Licencję udzieloną na okres dłuższy niż pięć lat uważa się, po upływie tego terminu, za udzieloną na czas nieoznaczony. Istnieje możliwość wypowiedzenia takiej licencji. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, a licencji udzielono na czas nieoznaczony, twórca może ją wypowiedzieć z zachowaniem terminów umownych, a w ich braku na rok naprzód, na koniec roku kalendarzowego. Rozróżnia się następujące postaci umów licencyjnych:

- licencję wyłączną (udzielaną jednemu podmiotowi na wyłączność);

- licencję niewyłączną (udzielaną w tym samym zakresie wielu podmiotom równolegle).

Jeżeli umowa nie zastrzega wyłączności korzystania z utworu w określony sposób (licencja wyłączna), udzielenie licencji nie ogranicza udzielenia przez twórcę upoważnienia innym osobom do korzystania z utworu na tym samym polu eksploatacji (licencja niewyłączna). W przypadku licencji wyłącznej, sam licencjodawca zobowiązuje się do niekorzystania z utworu w zakresie wynikającym z umowy. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, licencjobiorca nie może upoważnić innej osoby do korzystania z utworu w zakresie uzyskanej licencji (co do zasady obowiązuje zakaz udzielania sublicencji). Możliwość sublicencjonowania musi wyraźnie wynikać z treści umowy.

6. Ochrona wizerunku

Rozpowszechnianie cyfrowych odwzorowań obiektów muzealnych (w tym ich udostępnianie za pośrednictwem Internetu) podlega również ograniczeniom z tytułu ochrony dóbr osobistych, na którą składa się ochrona wizerunku osób, uregulowana ogólnie w przepisach Kodeksu cywilnego (art. 23 i 24 kc), a także w bardziej szczegółowym zakresie – właśnie w prawie autorskim. Z ochroną dóbr osobistych mamy do czynienia, gdy przedstawienie pozwala na powiązanie wizerunku z określonym człowiekiem, zwłaszcza w sytuacji, gdy dany obiekt prezentuje twarze konkretnych osób (np. na portretach czy archiwalnych fotografiach). Art. 81 stanowi konkretyzację prawa do wizerunku uregulowanego w art. 23 kc (norma generalna mówiąca, że prawo cywilne obejmuje ochroną dobra osobiste człowieka, w tym jego wizerunek). Doprecyzowuje on ochronę w obszarze rozpowszechniania, wprowadzając zasadę, zgodnie z którą rozpowszechnienie wizerunku wymaga zezwolenia osoby na nim przedstawionej. Przepis przewiduje jednak dwa wyjątki od uzyskania powyższej zgody. Wymogu takiego nie ma w przypadku, gdy dany obiekt przedstawia wizerunek: osoby powszechnie znanej, wykonany w związku z pełnieniem funkcji publicznych; bądź też osoby stanowiącej jedynie szczegół większej całości (zgromadzenie, krajobraz, impreza publiczna).

Stosowanie przepisów prawa autorskiego a prowadzenie projektów digitalizacyjnych - wnioski i rekomendacje

Projekty digitalizacyjne, w których uczestniczą muzea, przyjmują za cel działania prowadzące do digitalizacji wybranych kolekcji muzealnych, czyli do przetworzenia rzeczywistych obiektów w ich obraz cyfrowy, a następnie prezentacji tak powstałych cyfrowych odwzorowań, udostępniając je za pośrednictwem Internetu w postaci elektronicznego katalogu zbiorów, zawierającego wizerunki muzealiów wraz z ich metadanymi.

Prowadząc tak rozumiane projekty digitalizacyjne, należy brać pod uwagę zgodność ich założeń z obowiązującymi przepisami prawa, w tym regulacjami z zakresu prawa autorskiego i bezwzględnie pamiętać o wymogu ich realizacji z poszanowaniem praw własności intelektualnej.

Realizując projekt digitalizacyjny, trzeba dokonać przeglądu zbiorów pod kątem wyboru muzealiów przeznaczonych do digitalizacji i udostępniania w przestrzeni internetowej. W ramach selekcji niezbędne jest przeprowadzenie szczegółowej analizy wytypowanych obiektów pod kątem dysponowania przez muzeum prawami autorskimi do utworów - trzeba weryfikować gromadzony na potrzeby realizacji projektu materiał pod kątem statusu prawnoautorskiego.

W odniesieniu do digitalizacji i udostępniania zasobów muzealnych, do najważniejszych obszarów poruszonych w krajowej regulacji dotyczącej prawa autorskiego należy zaliczyć:

1) Zakres przedmiotowy ustawy, zdefiniowanie kategorii utworu

- **Ustalenie czy dane muzealium stanowi nośnik utworu, określenie co jest utworem**

Mimo istnienia ustawowej definicji utworu, w muzeach pojawiają się liczne trudności związane z ustaleniem czy dany obiekt muzealny stanowi nośnik utworu w rozumieniu prawa autorskiego (jakie obiekty podlegają prawom autorskim, a jakie nie). Wątpliwości w zakresie uznania za utwór dotyczą takich eksponatów jak instrumenty muzyczne, obiekty etnograficzne, spreparowane zwierzęta, prace konserwatorskie, maszyny, wzory przemysłowe, logotypy).

- **Odpowiedź na pytanie czy digitalizacja prowadzi do powstania prawa autorskiego**

Pojawia się pytanie czy dokumentacja wizualna podlega ochronie prawa autorskiego, a zatem czy jest utworem? Należy uznać, że cyfrowe odwzorowanie obiektu muzealnego, w postaci skanu lub fotografii dokumentacyjnej, nie stanowi odrębnego utworu, nie powstają zatem nowe, niezależne prawa autorskie (digitalizacja nie prowadzi do powstania prawa autorskiego).

Czynności techniczne procesu digitalizacji są efektem zastosowania wiedzy, sprawności, urządzeń oraz technologii i mimo sporego nakładu pracy oraz poświęconego czasu, mają jedynie charakter rutynowy, o standardowym rezultacie. Tym samym nie są przejawem twórczej działalności (nie może w tym przypadku być mowy o jakimkolwiek wkładzie twórczym), a jedynie czynnościami odtwórczymi o charakterze typowo dokumentacyjnej technicznej pracy fotografa. Celem digitalizacji jest stworzenie jak najwierniejszej kopii utworu, cyfrowe odwzorowanie, odtworzenie, poinformowanie odbiorcy o już istniejącej twórczości, nie zaś realizacja własnej wizji twórczej. Pełni ona rolę rejestracyjną, nie prowadzącą do zmiany treści i jako forma zwielokrotnienia, stanowić będzie jedynie odrębne pole eksploatacji utworu.

Poruszona kwestia istotna jest zwłaszcza w przypadku obiektów należących do domeny publicznej, jako że nie można ponownie ustanowić praw wyłącznych w stosunku do utworów, które do niej przeszły (w stosunku do których upłynął ustawowy okres obowiązywania autorskich praw majątkowych). Proces digitalizacji nie powinien tworzyć żadnych nowych praw, zaś materiały należące do domeny publicznej powinny w niej pozostać również po digitalizacji (postulat przeciwko zawłaszczaniu domeny publicznej).

2) Zakres podmiotowy ustawy

Ustalenie podmiotu autorskich praw majątkowych istotne będzie przede wszystkim ze względu na identyfikację osoby uprawnionej do udzielenia zgody na korzystanie z utworu (w postaci jego digitalizacji, a następnie udostępnienia przez Internet), jeżeli w danym przypadku jest ona wymagana.

W muzeach problematyczna jest zwłaszcza kwestia identyfikacji podmiotu uprawnionego do utworów stworzonych w ramach stosunku pracy. Dotyczy ona dokumentacji wykonanej przez pracowników muzealnych w ramach etatu (opisów, badań scenariusze itp.).

3) Autorskie prawa majątkowe

- **Status prawny obiektów muzealnych, prawa osobiste a prawa majątkowe**

Brak świadomości w zakresie prawa autorskiego prowadzi do sytuacji, w których z tytułu niejasnego statusu prawnego obiektów muzealnych niejednokrotnie z procesu cyfryzacji wykluczone zostają nawet całe zespoły cennych eksponatów, tym samym ograniczony zostaje powszechny dostęp społeczeństwa do dorobku kulturowego. Stąd też konieczność weryfikacji autorskich praw majątkowych do posiadanych przez muzea utworów.

Prawa majątkowe bywają mylone z osobistymi, a co za tym idzie, następuje zbyt restrykcyjne traktowanie prawa autorskiego. Istnieje potrzeba ich przejrzystego wyodrębnienia, aby wykluczyć sytuacje, w których obiekty nie są udostępniane, a mogłyby być. Przykładowo, nie dochodzi do udostępnienia muzealiów, mimo upływu okresu obowiązywania autorskich praw majątkowych, w wyniku przekonania, że prawa autorskie wciąż obowiązują, jeśli pozostają przy życiu spadkobiercy twórcy. Trzeba uświadamiać, że autorskie prawa majątkowe do danego utworu wygasają po 70 latach od śmierci twórcy (lub też ostatniego ze współtwórców, w przypadku utworów współautorskich), a nie w momencie śmierci ostatniego ze spadkobierców. Owszem, prawa majątkowe są dziedziczne, ale tylko jeżeli nie upłynął ustawowy okres ich obowiązywania. Jeżeli prawa majątkowe wygasną (tym samym przechodząc do zasobów domeny publicznej, co oznacza że z takich utworów może korzystać każdy), możemy dowolnie korzystać z takiego utworu na wszystkich polach eksploatacji, bez znaczenia jest fakt, że wciąż żyją spadkobiercy twórcy.

- **Zdefiniowanie pojęcia pól eksploatacji, określenie pól eksploatacji w kontekście digitalizacji i udostępniania muzealiów.**

Stosując prawo autorskie, muzea stają przed problemem ze zdefiniowaniem oraz rozróżnieniem poszczególnych pól eksploatacji. Ustawa określa jedynie przykładowe pola eksploatacji, nie definiując samego pojęcia. Należy pod nim rozumieć możliwe postaci, zakresy korzystania z utworu (w ramach wykonywania majątkowych praw autorskich), inaczej sposoby jego wykorzystania.

W kontekście digitalizacji obiektów muzealnych, a następnie ewentualnego udostępniania powstałego w jej wyniku cyfrowego zapisu przez Internet, wyodrębnić należy następujące pola eksploatacji:

- w obszarze utrwalania, zwielokrotniania - digitalizacja czyli stworzenie odwzorowania obiektu muzealnego w formie cyfrowej; wytwarzanie egzemplarzy utworu techniką cyfrową;
- w obszarze rozpowszechniania, wprowadzania do obrotu - udostępnianie w Internecie zdigitalizowanego utworu; jego publiczne udostępnienie w sposób, w który każdy może mieć do niego dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie.

Dokonanie digitalizacji, a następnie udostępnienie powstałego w jej wyniku cyfrowego zapisu przez Internet, potraktujemy zatem jako dwa odrębne sposoby korzystania z utworu. Wizerunek muzealium będzie stanowić jedno z pól eksploatacji.

Przykładowo, w przypadku dokonywanego przez muzea rozróżnienia na prawo do wizerunku a prawo do publikacji, należy wskazywać na to, że stanowią one odrębną, równorzędne pola eksploatacji. Cyfrowe zwielokrotnienie (a więc utrwalony wizerunek) będzie jednym ze sposobów korzystania z utworu. Tak samo prawo do publikacji, będzie kolejnym sposobem korzystania, jednym z wielu przysługujących w ramach autorskich praw majątkowych. W obu sytuacjach zastosowanie mają te same przepisy (tak samo w przypadku innych pól eksploatacji). Obowiązuje jednolita dla wszystkich pól eksploatacji, generalna zasada obowiązywania autorskich praw majątkowych - 70 lat od śmierci ostatniego autora (ostatniego ze współtwórców). Jeżeli prawa majątkowe wygasły, to w stosunku do obu (jak również w stosunku do wszystkich pozostałych) pól eksploatacji. Jeżeli chodzi o publikację na portalu Internetowym, należy pamiętać (oczywiście, w przypadku, gdy majątkowe prawa wciąż obowiązują) o właściwym określeniu tego sposobu wykorzystania, wskazując na niego jako na publiczne udostępnianie utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym (czyli udostępnianie on-line).

4) Czas trwania autorskich praw majątkowych

- **Kategoria domeny publicznej.**

W braku ustawowej definicji domeny publicznej, istotne jest przejrzyste zdefiniowanie tego pojęcia. Częstość muzea nie orientują się, że są uprawnione do eksploatacji posiadanych obiektów (w tym zwielokrotniania i udostępniania) z tytułu zaszerogowania ich do zasobów domeny publicznej. Istnieje potrzeba uświadamiania, że w stosunku do materiałów należących do domeny publicznej nie jest potrzebne uzyskanie stosownego zezwolenia osoby uprawnionej na korzystanie z utworu (nie są one objęte

ochroną autorskich praw majątkowych) oraz jasnego wskazania, że prawa majątkowe wygasają po upływie 70 lat od śmierci twórcy.

- **Domena publiczna a dzieła osierocone**

W związku z przypadkami mylenia domeny publicznej z dziełami osieroconymi, należy zarysować różnice między tymi kategoriami, wskazując że domena publiczna dotyczy dzieł, co do których autorskie prawa majątkowe nie obowiązują, zaś dzieła osierocone, to inaczej utwory, wciąż objęte ochroną prawa autorskiego, w stosunku do których uzyskanie zezwolenia na korzystanie jest utrudnione (w związku z tym, że nawiązanie porozumienia z twórcą napotyka trudne do przewyciężenia przeszkody). Z utworów należących do domeny publicznej można korzystać w nieograniczony sposób bez zezwolenia twórcy, zaś w stosunku do dzieł osieroconych, można korzystać w określony przepisami sposób bez stosownego zezwolenia, ale jedynie we wskazanych sytuacjach i w stosunku do konkretnych kategorii przedmiotów.

4) Instytucja dozwolonego użytku

- **Określenie kiedy i na jakich warunkach można korzystać z utworu bez zgody osoby uprawnionej.**

Potrzebne jest wskazywanie na przepisy pozwalających na udostępnianie muzealiów w Internecie, w tym precyzowanie przypadków, w których można zastosować instytucję tzw. dozwolonego użytku. Na gruncie prawa autorskiego, z punktu udostępniania zbiorów muzealnych przez Internet, istotne będą m.in. następujące postaci dozwolonego użytku:

- publiczne wystawianie utworów plastycznych w celach niekomercyjnych przez właściciela egzemplarza utworu;
- rozpowszechnianie utworów wystawionych w publicznie dostępnych zbiorach (w tym w galeriach, muzeach, salach wystawowych) w celach informacyjnych, w katalogach i wydawnictwach publikowanych dla promocji tych utworów, a także w ramach aktualnych sprawozdań prasowych i telewizyjnych.

5) Przejście praw majątkowych

- **Utwór a fizyczny nośnik (prawo własności a prawo autorskie)**

Na gruncie prawa autorskiego zakreślona została różnica między dwoma kategoriami odnoszącymi się do efektów twórczości – dziełem jako egzemplarzem dóbr niematerialnych (utworem) oraz dziełem jako materialnym, istniejącym fizycznie nośnikiem, na którym utwór został utrwalony. Dzieło jako utwór łączy z jego twórcą więź prawna, podlegająca szczególnej regulacji i ochronie, której odzwierciedleniem są prawa autorskie. Dopóki dzieło stanowi własność jego autora, jest on jednocześnie uprawniony z tytułu prawa cywilnego (prawa własności i innych praw rzeczowych) oraz z tytułu praw autorskich. Problemy dotyczące powyższego rozróżnienia zaczynają się w momencie wprowadzenia takiego dzieła do obrotu, bowiem przeniesienie własności egzemplarza dzieła nie powoduje automatycznego przejścia autorskich praw majątkowych do utworu.

Przeniesienie w umowie samej własności fizycznych egzemplarzy nie powoduje automatycznego przejścia autorskich praw majątkowych - konieczne są odrębne regulacje w umowach. W chwili nabycia obiektu, pozostaje wymóg dodatkowego uregulowania kwestii praw autorskich, o czym muzea muszą bezwzględnie pamiętać.

Weryfikacja statusu prawnego obiektów przeznaczonych do cyfryzacji i udostępnienia w ramach projektów digitalizacyjnych powinna odbywać się w następujących etapach:

- W pierwszej kolejności powinna nastąpić ustalenie czy dany utwór objęty jest ochroną autorskich praw majątkowych - identyfikacja obiektów należących do domeny publicznej.
- Następnie identyfikacja obiektów, co do których muzeum ma jasną sytuację prawną, w tym uregulowane prawa autorskie, czyli:
 - przeniesione są prawa autorskie do posiadanych muzealiów - podstawą umowa o w formie pisemnej
 - bądź
 - zawarte zostały umowy licencyjne zezwalające na korzystanie z utworów, z wyraźnym wskazaniem w polach eksploatacji (sposobach korzystania z utworu, na które zostało udzielone zezwolenie) digitalizacji oraz udostępniania przez Internet.
- Jeżeli muzeum nie ma uregulowanych praw autorskich (w zbiorach znajdują się muzealia, co do których muzea nie posiadają pełni praw autorskich do digitalizacji i prezentacji wizerunków - dysponowania wizerunkami obiektów):
 - weryfikacja możliwości, wskazanie sytuacji, w których można korzystać z utworu w ramach instytucji dozwolonego użytku;

- przeprowadzenie działań zmierzających do pozyskania praw do dysponowania posiadanymi obiektami (pozyskanie zezwoleń, zwrócenie się o zgodę na wykorzystanie, zawarcie stosownych umów lub aneksów do wcześniejszych umów - niezbędne jest zwrócenie uwagi na prawidłowe zapisy w umowach).
- Należy także dokonać przeglądu posiadanej już dokumentacji, z uwzględnieniem:
 - w przypadku dokumentacji wizualnej (fotografii dokumentacyjnych i skanów) - regulacji, w myśl których digitalizacja nie prowadzi do powstawania praw autorskich, gdyż nie jest pracą twórczą;
 - w przypadku opisów, badań itp. - regulacji dotyczących utworów pracowniczych.

Powyższa analiza pokazuje, że niezbędne jest przygotowanie szkoleń dedykowanych kadrze muzealnej, uwzględniających obszar aspektów prawnych, na który także same muzea wskazują, jako na jeden z najpoważniejszych problemów, z którym muszą się zmierzyć na drodze do digitalizacji swoich zbiorów. Konieczne jest wsparcie prawne już na samym początku procesu wdrażania projektu digitalizacyjnego, jeszcze przed dokonaniem digitalizacji zbiorów muzealnych, czyli na etapie doboru dzieł - przeprowadzenia wnikliwej selekcji i przygotowania obiektów do digitalizacji. W tym celu potrzebna jest m.in. weryfikacja autorskich praw majątkowych do posiadanych przez muzea utworów. Partnerzy muzealni powinni od samego początku być zorientowani, że zostanie im udzielone stosowne wsparcie w zakresie prawnych aspektów digitalizacji i udostępniania obiektów muzealnych przez Internet. Należy pamiętać o tym, że zebranie i interpretacja przepisów prawnych (w tym z zakresu prawa autorskiego) pomoże w zwiększaniu świadomości oraz niwelowaniu niechęci i obaw muzealników w sferze digitalizacji i udostępniania zbiorów.